

Spis treści

Wstęp	13
Wykaz skrótów i nazw stosowanych w tekście	16
1. TEORETYCZNE PODSTAWY WYMIANY MIĘDZYNARODOWEJ	21
1.1. Doktryna słusznej ceny	21
1.2. Merkantylizm — usystematyzowana teoria protekcjonizmu	21
1.3. Klasyczne teorie wymiany — rozwój teorii wolnego handlu	22
1.4. Poklasyczne teorie wymiany międzynarodowej	26
1.4.1. Teoria neoklasyczna — model Marshalla	27
1.4.2. Teoria kosztów alternatywnych i zastosowanie krzywych obojęt- ności	29
1.4.3. Teoria obfitości zasobów B. Ohlina i paradoks Leontiefa ...	31
1.4.4. Doktryna protekcjonizmu wychowawczego	33
1.4.5. Handel zagraniczny w teorii J.M. Keynesa i w teorii wzrostu R.F. Harooda	34
1.5. Alternatywne teorie handlu międzynarodowego	36
1.5.1. Teorie neotechnologiczne	37
1.5.1.1. Teoria luki technologicznej	38
1.5.1.2. Teoria cyklu życia produktu	40
1.5.2. Teorie podażyowo-popytowe	43
1.5.3. Teoria handlu wewnątrzgałęziowego	45
1.5.4. Inne teorie wymiany międzynarodowej	50
1.6. Współczesny handel międzynarodowy	50
2. POLITYKA WYMIANY MIĘDZYNARODOWEJ	53
2.1. Polityka handlowa — definicja i rodzaje	53
2.1.1. Przegląd pojęć definicyjnych związanych z polityką handlową	53

2.1.2. Rodzaje polityki handlowej	58
2.1.2.1. Wolny handel a protekcjonizm	58
2.1.2.2. Założenia współczesnej polityki handlowej	60
2.1.2.3. Strategiczna polityka handlowa	62
2.1.2.4. Miejsce i znaczenie eksportu i importu w teoriach wymiany międzynarodowej i w polityce handlowej	64
2.2. Narzędzia polityki handlowej	74
2.2.1. Klasyfikacja narzędzi polityki handlowej	76
2.2.2. Oddziaływanie narzędzi polityki handlowej	84
2.2.2.1. Środki taryfowe	84
2.2.2.2. Środki nietaryfowe — para- i pozataryfowe	86
2.2.3. Argumenty na rzecz stosowania narzędzi polityki handlowej	97
2.2.3.1. Argumenty ogólne	97
2.2.3.2. Argumenty sektorowe	101
2.2.3.3. Argumenty „nowej ekonomii politycznej”	103
3. MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI	105
3.1. Międzynarodowe przepływy kapitału	105
3.1.1. Pojęcie oraz podział międzynarodowych przepływów kapitału	106
3.1.2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	109
3.1.2.1. Pojęcia podstawowe	109
3.1.2.2. Teorie przepływu kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych	111
3.1.2.3. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie	113
3.1.2.4. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce	120
3.2. Nielegalne przepływy kapitałowe	131
3.2.1. Raje podatkowe	131
3.2.2. Szara strefa i jej ograniczanie	133
3.2.3. Proces legalizacji nielegalnych środków. Rola banków	135
3.2.4. Monitorowanie szarej strefy	136
3.3. Transfer technologii	137
3.3.1. Zdefiniowanie problemu i jego uwarunkowania	137
3.3.2. Etapy transferu technologii	138
3.3.3. Kanały międzynarodowego transferu technologii	139
3.3.4. Transfer technologii i działalności badawczo-rozwojowej	142
3.4. Międzynarodowe przepływy ludności	146
3.4.1. Międzynarodowa migracja — definicje i ujęcie historyczne ...	146
3.4.2. Uchodźstwo	148
3.4.3. Migracja jako problem globalny	149
3.4.4. Teorie migracji i jej oddziaływania	150
3.4.5. Przyczyny i skutki migracji	151

3.4.6. Metody pomiaru migracji	154
3.4.7. Umowy międzynarodowe dotyczące migracji	155
4. KURS WALUTOWY I RYNEK WALUTOWY	157
4.1. Kurs walutowy	157
4.1.1. Rodzaje i funkcje kursu walutowego	157
4.1.2. Zmiany poziomu kursu walutowego. Kurs amerykański a kurs europejski	160
4.2. Rynek walutowy	163
4.2.1. Charakterystyka rynku walutowego	163
4.2.2. Uczestnicy rynku walutowego	165
4.2.3. Rodzaje transakcji na rynku walutowym	166
4.2.3.1. Transakcje natychmiastowe	166
4.2.3.2. Transakcje terminowe	166
4.2.3.3. Transakcje zabezpieczające a transakcje spekulacyjne	171
4.3. Kształtowanie się kursów walutowych w długim i krótkim okresie	171
4.3.1. Kurs walutowy w okresie długim	171
4.3.1.1. Prawo jednej ceny	171
4.3.1.2. Teoria parytetu siły nabywczej	174
4.3.1.3. Realny kurs walutowy	176
4.3.1.4. Realny efektywny kurs walutowy	178
4.3.2. Czynniki wpływające na kurs walutowy w okresie długim ...	180
4.3.3. Kształtowanie się kursu walutowego w okresie krótkim	181
4.3.3.1. Parytet stopy procentowej	181
4.3.3.2. Równowaga na rynku walutowym	183
4.3.4. Czynniki wpływające na zmiany kursu walutowego w okresie krótkim	184
5. MIĘDZYNARODOWY SYSTEM WALUTOWY	190
5.1. Pojęcie międzynarodowego systemu walutowego. Klasyfikacja systemów walutowych	191
5.1.1. Ogólny podział systemów walutowych	191
5.1.2. Klasyfikacja formalna a klasyfikacja rzeczywista	192
5.1.3. Szczegółowy podział systemów walutowych	193
5.2. Czynniki determinujące wybór systemu walutowego	201
5.2.1. Możliwość prowadzenia niezależnej polityki monetarnej ...	201
5.2.2. Zmiana poziomu nominalnych stóp procentowych	202
5.2.3. Inflacja	202
5.2.4. Szoki popytowe	203
5.2.5. Szoki monetarne	207
5.2.6. Integracja gospodarcza	207

5.2.7. Możliwość wystąpienia kryzysu walutowego	208
5.2.8. Możliwość nadmiernego wzrostu zadłużenia w walucie obcej ...	208
5.2.9. Poziom rezerw	209
5.2.10. Fluktuacje kursu walutowego	209
5.3. Kurs sztywny czy kurs płynny	209
5.4. Historia międzynarodowego systemu walutowego	210
5.4.1. System waluty złotej (ang. <i>gold standard</i>)	210
5.4.2. Lata międzywojenne	211
5.4.3. System z Bretton Woods	212
5.4.4. Współczesny międzynarodowy system walutowy	215
6. STABILIZACJA I KRYZYSY NA GLOBALNYCH RYNKACH FINANSOWYCH	216
6.1. Rozwój rynków finansowych	216
6.2. Handel derywatami	218
6.3. Inwestorzy instytucjonalni	219
6.4. Fundusze <i>hedgingowe</i>	220
6.5. Kryzysy finansowe	222
6.5.1. Kryzysy pierwszej generacji, czyli kanoniczne	223
6.5.2. Kryzysy drugiej generacji	224
6.5.3. Kryzysy trzeciej generacji, czyli eklektyczne	224
6.6. Globalna architektura finansowa	229
6.7. Forum Stabilizacji Finansowej	229
6.8. Reforma instytucji z Bretton Woods	231
6.9. Stabilizacja kursów walutowych	233
6.9.1. Wielostronna integracja walutowa	234
6.9.2. Jednostronne związanie własnej waluty z walutą obcą	234
6.9.3. Segmentacja rynków walutowych	235
6.10. Korzyści i zagrożenia globalizacji rynków finansowych	236
7. DOCHÓD NARODOWY, BILANS PŁATNICZY I HANDLOWY	238
7.1. Dochód narodowy w gospodarce otwartej	238
7.1.1. Różne sposoby statystycznej ilustracji PKB	239
7.1.1.1. PKB w cenach bieżących w walucie krajowej	239
7.1.1.2. PKB w cenach stałych w walucie krajowej	240
7.1.1.3. PKB w cenach bieżących w walucie zagranicznej ...	242
7.1.1.4. PKB według parytetu siły nabywczej	246
7.1.2. Dochód narodowy a handel zagraniczny	250
7.1.2.1. Równania bilansowe	250
7.1.2.2. Przypadek niedoboru oszczędności krajowych	253
7.1.2.3. Przypadek nadmiaru oszczędności krajowych	254
7.2. Bilans płatniczy	255

7.2.1. Definicja i struktura bilansu płatniczego	256
7.2.2. Bilans rozrachunków bieżących	259
7.2.3. Bilans kapitałowy i finansowy oraz oficjalne rezerwy walutowe	260
7.3. Problem równowagi bilansu płatniczego	263
7.3.1. Przywracanie równowagi płatniczej w przypadku stałego kursu walutowego	264
7.3.2. Przywracanie równowagi płatniczej w przypadku zmiennego kursu walutowego	265
7.3.3. Źródła pochodzenia rezerw walutowych	268
8. MIĘDZYNARODOWA KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW I GOSPODAREK	272
8.1. Międzynarodowa konkurencyjność gospodarek	273
8.1.1. Podstawowe pojęcia i definicje	273
8.1.2. Próby mierzenia międzynarodowej konkurencyjności gospodarek	274
8.1.3. Międzynarodowa konkurencyjność polskiej gospodarki na tle gospodarki światowej	280
8.2. Międzynarodowa konkurencyjność przedsiębiorstw	282
8.2.1. Podstawowe pojęcia i definicje	282
8.2.2. Próby mierzenia międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstw	285
8.2.3. Międzynarodowa konkurencyjność polskich przedsiębiorstw ...	286
8.3. Zasady konkurencyjności	287
9. TEORIA I PRAKTYKA MIĘDZYNARODOWEJ INTEGRACJI GOSPODARCZEJ	289
9.1. Pojęcie i istota międzynarodowej integracji gospodarczej	289
9.1.1. Definicja integracji gospodarczej	289
9.1.2. Ekonomiczne tło integracji gospodarczej	290
9.1.3. Cele integracji	291
9.1.4. Przesłanki i warunki integracji gospodarczej	292
9.1.5. Model integracji gospodarczej i jej mechanizm	293
9.2. Przebieg międzynarodowej integracji gospodarczej	294
9.2.1. Etapy integracji	294
9.2.2. Efekty kreacji i przesunięcia handlu	295
9.3. Integracja walutowa jako etap integracji gospodarczej	298
9.3.1. Pojęcie optymalnego obszaru walutowego	298
9.3.2. Wstrząsy asymetryczne	302
9.3.3. Optymalny obszar walutowy a efekt Balassy–Samuelsona ...	305
9.4. Ugrupowania integracyjne na świecie	307
9.4.1. Przykłady ugrupowań integracyjnych	307

9.4.2. Unia Europejska jako modelowe ugrupowanie integracyjne . . .	308
9.4.2.1. Geneza europejskiej integracji gospodarczej	308
9.4.2.2. Geneza Unii Gospodarczej i Walutowej	309
9.4.2.3. Etapy tworzenia Unii Gospodarczej i Walutowej . .	310
9.4.3. Regiony i ich rola w integracji europejskiej	313
9.4.3.1. Pojęcie i klasyfikacja regionów	313
9.4.3.2. Euroregiony	314
10. MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE GOSPODARCZE	322
10.1. Bank Światowy	323
10.1.1. Cele i funkcje Banku Światowego	323
10.1.2. Członkostwo w Banku Światowym i jego struktura organiza- cyjna	325
10.1.3. Działalność Banku Światowego i źródła jej finansowania . .	326
10.1.4. Grupa Banku Światowego	327
10.2. Międzynarodowy Fundusz Walutowy	328
10.2.1. Cele i funkcje MFW	328
10.2.2. Członkostwo w MFW i jego struktura organizacyjna	330
10.2.3. Działalność MFW i źródła jej finansowania	331
10.3. Krytyka działalności MFW i Banku Światowego	332
10.4. Światowa Organizacja Handlu	335
10.4.1. Rola GATT w ograniczaniu protekcyjizmu w handlu między- narodowym	335
10.4.2. Porozumienie ustanawiające WTO	338
10.4.3. Cele, struktura organizacyjna WTO i członkostwo w niej . . .	341
10.4.4. Rezultaty Konferencji Ministerialnych	343
10.5. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	348
10.5.1. Cele i funkcje EBOiR	348
10.5.2. Członkostwo w EBOiR i jego struktura organizacyjna	348
10.5.3. Działalność EBOiR i źródła jej finansowania	349
10.6. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju	350
10.6.1. Cele i funkcje OECD	350
10.6.2. Członkostwo w OECD i jej struktura organizacyjna	351
10.6.3. Działalność OECD i źródła jej finansowania	352
10.7. Konferencja Narodów Zjednoczonych do Spraw Handlu i Rozwoju	353
10.7.1. Cele, funkcje i struktura UNCTAD	353
10.7.2. Działalność UNCTAD	354
11. PROBLEMY ROZWOJU I WYMIANY MIĘDZYNARODOWEJ KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ	356
11.1. Charakterystyka krajów rozwijających się	356

11.2. Problemy rozwoju krajów rozwijających się — ujęcie teoretyczne	358
11.3. Różnice w rozwoju pomiędzy krajami rozwiniętymi a rozwijającymi się	360
11.4. Integracja gospodarcza jako sposób wzmocnienia pozycji krajów rozwijających się	364
11.5. Pomoc dla krajów rozwijających się	367
11.6. Kryzys zadłużeniowy jako zjawisko globalne	372
11.6.1. Problemy zadłużenia międzynarodowego	372
11.6.2. Przyczyny kryzysu zadłużeniowego	374
11.6.3. Skutki kryzysu zadłużeniowego	375
11.6.4. Próby rozwiązania kryzysu zadłużeniowego	377
12. KORPORACJE MIĘDZYNARODOWE W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ	380
12.1. Rozwój przedsiębiorstw na rynku międzynarodowym	380
12.2. Otoczenie przedsiębiorstwa międzynarodowego	388
12.3. Pozytywne i negatywne znaczenie korporacji międzynarodowych	394
12.4. Praktyka zarządzania korporacjami międzynarodowymi	395
12.4.1. Zarządzanie międzynarodowe — aspekty ogólne	395
12.4.2. Fuzje i akwizycje	398
12.4.3. Logistyka w działalności korporacji międzynarodowych	404
12.4.4. Korporacje międzynarodowe w gospodarce polskiej	413
13. GLOBALIZACJA STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH	415
13.1. Pojęcie i charakterystyka procesu globalizacji	415
13.2. Przyczyny globalizacji stosunków międzynarodowych	418
13.3. Skutki globalizacji stosunków międzynarodowych	420
13.3.1. Intensyfikacja przepływów towarowych, usługowych, kapitałowych, technologicznych i informacyjnych	421
13.3.2. Zwiększenie roli korporacji transnarodowych w gospodarce światowej	423
13.3.3. Intensyfikacja procesów integracyjnych	424
13.3.4. Instytucjonalizacja handlu międzynarodowego	425
13.3.5. Redefinicja roli i funkcji państwa	427
13.3.6. Nowe sfery i przejawy konkurencji	429
13.3.7. Powstanie ekonomii opartej na wiedzy	429
13.4. Zagrożenia związane z procesem globalizacji	431
Bibliografia	435
Indeks rzeczowy	445